

Telegraful Român

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMANE DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU
ȘI AL EPISCOPIILOR CLUJ ȘI ORADEA

Abonamentul
pentru parohii cl. I Lei 40; cl. II Lei 30; cl. III Lei 25. Particulari Lei 25. Autorități și străinătate Lei 50. De sprânză Lei 75. Pentru America 10 Dolari.

Articolele și corespondența
se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. — Scrisorile nefrancate se refuză.

Prețul inserțiunilor
un cm.² 60 Bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător. Inserțiunile se adresează ADMINISTRĂȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai Nr. 35.

Pentru pace și credință dreaptă

În pragul primăverii acestui an, P. S. Episcop Valerian al Oradiei ne-a întâmpinat cu două roade alese ale ostenelelor P. S. Sale din câmpul folositoarelor îndeletniciri ale scrisului pus în slujba păcii și a drepte credințe. Este vorba de ultimile două lucrări ale P. S. Sale, intitulată, una: „Roadele unei prietenii trainice. O mare biruință a păcii” [47 pagini], iar cealaltă: „Taina mântuirii oamenilor. — Material pentru preoți” [80 pagini].

În prima parte a celei dintâi lucrări [pp. 1—23], P. S. Sa — inspirat și călăuzit de principiul că: „Biserica ortodoxă Română, tocmai pentru că își exercită misiunea ei mântuitoare în cadrul unei Patrii și al unui popor, nu poate rămâne nepăsătoare față de împrejurările în care se dezvoltă această Patrie și acest popor” [p. 3], — ne înfățișează roadele prieteniei romîno-sovietice, precum și îndatoririle legate de aceasta.

Întreaga expunere reprezintă o caldă pledoarie pentru prietenie, colaborare și pace, atât pe plan extern, cât și pe plan intern. Din bogatele roade ale prieteniei romîno-sovietice și din pomenirea unor fapte din trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat, prea sfințitul autor face tot atâtea motive și temeuri pentru o colaborare loială și armonică cu marele nostru vecin dela răsărit.

De subliniat și de reținut în chip special sînt mai ales următoarele: reliefaarea „întîlnirii de drumuri” între unele din preocupările creștine și socialiste [p. 15]; tălmăcirea și aprecierea faptelor la lumina Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, acesteia din urmă dîndu-i-se glas prin minunata și mult grăitoare învățătură a sfintului Ioan Gură de Aur [„Despre dragoste și prietenie”]; optimismul robust în ce privește lupta pentru pace [vezi de ex. p. 5]; punerea în lumină a prețului mare ce-l are prietenia romîno-sovietică pe plan bisericesc [p. 16] și a îndatoririi ce au slujitorii altarelor în câmpul luptei pentru pace [de pildă p. 20].

În a doua parte [24—47] a primei lucrări, P. S. Sa — continuînd amplele și bine cunoscutele prezentări de fapte din câmpul luptei pentru pace și lăsîndu-se condus de cuvîntul Fericitului Augustin: „Este mai glorios să ucizi războiul prin cuvînt, decît oamenii prin sabie, și să obții pace prin mijloace pașnice, decît prin război” [p. 54] — ne înfăți-

șează pe scurt rezultatele conferinței dela Geneva. Totodată ne arată și diferitele poziții manifestate în cadrul acestei conferințe, care este „unul din cele mai importante evenimente mondiale, din domeniul apărării păcii, în ultimii ani” [p. 24] Salutînd cu bucurie progresele realizate cu acest prilej, P. S. Sa apreciază pozițiile pozitive și negative, adoptate în această conferință, și prin prisma Sfintei Scripturi [vezi pp. 37 și 41], atrage luarea aminte asupra îndatoririi de a veghea neconținut, pentru ca perspectivele luminoase ce s-au deschis, să nu fie întunecate de dușmanii păcii.

Dar P. S. Valerian al Oradiei este un neostenit osirduitor nu numai întru sprijinirea luptei pentru o pace dreaptă și trainică în lume, ci și întru dreapta îndreptare a cuvîntului adevărului mîntuitor. Căci în a doua lucrare, P. S. Sa ne dă un prețios și foarte bine venit îndreptar în vederea călăuzirii credincioșilor noștri, de către preoți pe cărarea nemincinoasă ce duce la mîntuire și a feririi lor de învățăturile rătăcite.

Intr-un stil ales, limpede, atrăgător, simplu și lipsit de artificii sau înflorituri de prisos, P. S. Sa lămurește mai întîi [pag. 1—7] taina mîntuirii obiective și subiective, dînd totodată creionări și aspecte de actualitate, îndemnînd la încadrarea organică în colectivitate și arătînd care sînt îndatoririle credincioșilor față de Biserică și Stat.

După ce prezintă chipul profeților mincinoși în comparație cu cei adevărați [p. 8—10], P. S. Sa trece la întemeierea biblică a concepției și practicei ortodoxe în legătură cu Sfînta Taină a Botezului și combate abaterile unor credincioși dela învățatura cea dreaptă [p. 11—14]. Urmează apoi combaterea milenismului și a greșelilor ce decurg din acesta, punînd în locul lor credința cea dreaptă [p. 15—18].

Pentru a feri pe fiii Bisericii de căderea în mrejele învățăturilor religioase greșite, P. S. Sa se reține asupra principalelor articulații ale credinței ortodoxe mai des atacate, arătînd temeiul biblic al acestora, atrăgînd de fiecare dată luarea aminte asupra felului în care s rătălmăcite de cei ce seamănă vrajba religioasă și restabilind adevărul curat [p. 19—63].

Șirul prețioaselor osteneli ale P. S. Sale se continuă cu relevarea primei-

(Continuare în pag. 3)

Superstiția în cadrul practicilor religioase

În cursul vremurilor, religia a fost supusă celor mai ciudate și mai regretabile contrafaceri și degradări, între denaturările și devierile fenomenului religios, se numără și superstițiile.

Vlăstare ale unei stări sufletești retrogradate, superstițiile au imprimat o pecete adîncă asupra sufletului individual și colectiv al omenirii. Amestec ciudat și variat, ele cuprind întreaga existență a lumii și a omului, toate domeniile de manifestare omenească. Cînd se referă la domeniul religios, superstițiile se prezintă ca o rămășiță simplistă a credințelor străvechi păgîne, ca o credință greșită, absurdă și deșartă sau ca o deviere și degradare a credinței și a simțului religios, ca o excrescență ce se adaugă religiei pentru a o diforma. Fără a fi un produs al fenomenului religios autentic, ele sînt numai contrafaceri (pervertiri) ale acestui fenomen, care se așază la periferia trăirii religioase ca manifestări anormale și parazitare ale acestora.

Numeroase și uneori destul de înrădăcinate în spiritul omului, superstițiile sînt de mai multe feluri, unele dînd ele luînd și forme organizate. Aceste fenomene organizate sînt individuale sau colective și practică obscurantismul și magia (vrăjitoria).

Între superstițiile mai des practicate în forme organizate, amintim: 1. *chiromanția* sau cititul în palmă, care crede că soarta omului este legată de liniile minii și poate fi dedusă din acestea; 2. *necromanția*, adică tălmăcirea viselor, de care ar fi legate întîmplările din viața omului; 3. *vrăjitoria* (magia) practică mai ales sub forma descîntecelor, farmecelor și leacurilor băbești; 4. *astrologia* sau cititul în stele, de al căror mers ar fi legat destinul omului; 5. *spiritismul*, încercarea de a intra în legătură cu spiritele morților, spre a descoperi viitorul; 6. *hipnotismul*, provocarea în mod artificial a unei stări de conștiință asemănătoare somnambulismului, în care activitatea proprie a cugetării și voinței e scăzută sau eliminată prin o îngustare a conștiinței în așa măsură, încît persoana respectivă constituie un subiect foarte receptiv pentru sugestiuni.

Practicile religioase bazate pe superstiții sînt prezente atât în cadrul sectelor, cât și în sinul celorlalte forme de manifestare ale religiei creștine.

Dintre sectele religioase în înțelesul mai larg al cuvîntului, numite secte filosofice religioase, mai cunoscute sînt spiritismul și teozofia.

Amalgam ciudat, în componența căruia intră și idei din religia brahmanică, spiritismul dă practicilor sale o explicație și interpretare supranaturală, după care ele s ar baza pe fenomene-

(Continuare în pag. 2)

Indrumător omiletic

I. Evanghelia dela Ioan 17, 1—13

Se poate vorbi despre: *Unitatea Bisericii.*

1. Mintuitorul se roagă pentru toți cei ce vor crede într-însul „să fie una”, precum Fiul și Tatăl una sînt.

2. Pe ce bazează Mintuitorul această unitate a credincioșilor? Pe faptul că El este în toți (v. 23) și pe ținerea adevărului descoperit de Dumnezeu (v. 77 și 19). Așadar — după însăși cuvintele Mintuitorului — unitatea presupune: unitate în duh și adevăr.

3. Acest ideal îl găsim realizat în Biserica ortodoxă, care are de cap și viață pe Hristos și care păstrează neștirbit adevărurile de credință date nouă de Mintuitorul.

4. Să facem ca Hristos și adevărul Lui să vieze tot mai puternic în noi, și astfel vom contribui la întărirea unității Bisericii Lui Hristos.

II. Evanghelia dela Ioan 7. 37—53

Se poate vorbi despre sf. Duh.

1. Sf. Duh este persoana a treia a Sf. Treimi. Lucrarea Lui o găsim în Vechiul Testament încă dela început. În V. T. mai însemnată apare lucrarea Lui la profeți, iar în N. T. la Bunavestire, la Botezul Domnului și la Rusalii.

2. Prin jertfa Sa de pe Cruce, Mintuitorul a deschis iarăși vistierile cerului. Înălțându-se la cer, El a trimis peste sfinții Apostoli puterea Duhului Sfânt, care de atunci lucrează mereu în Biserică prin urmașii sfinților apostoli, prin Sf. Taine și în alte forme.

3. El este „Duhul adevărului” pentru că El este lumina prin care Biserica păstrează și tâlmăcește învățătura Mintuitorului, ferind-o de orice rătăcire și greșală.

4. El este „vîntul bunătăților”, pentru că revărsă asupra Bisericii și credincioșilor toate harurile și darurile duhovnicești.

5. El este „duhul înțelepciunii” pentru că ne călăuzește pașii pe căile mintuirii în lumina înțelepciunii divine.

6. Se cuvine dar să-l primim în inimile noastre, ca sub indrumarea Lui să pășim pe calea dreptei credințe și a sfințeniei.

Gînd de primăvară

*În silfăit de aripi iufindu-și a lor zboruri
Se-nțorc din depărtare cocoarele în stoluri
Sunt solii primăverii ce poartă mărturie
Că firea se trezește la noua bucurie.*

*În mărgărit de raze cămașa primăverii
Pămîntului i-așează germeul învierii.
Ca totul să rodească în primăvara nouă,
Să crească holda verde în bob curat de rouă.*

*Cu-a muncii ostrdie plugarului cel harnic
Beșug să ți aducă mai mult pămîntul darnic,
În vie, pe cîmpie și-n podgorii întinse
Să fie bogăție de roduri mari cuprinse.*

*Acum cînd viața pare mareașă sărbătoare,
Cînd la fereastra casei caisal e în floare
Ca floarea lui de albă un gînd în primăvară
Se-așează cu simțire pe-a inimii vioară*

*Și-n lujerii iubirii el crește spre lumină
Copac al păcii sfinte ce din a sa tulpină
Ramuri de înfrățire întinde-n omenire
Să scuture în zare polen de fericire.*

Pr. STEFAN TASCIANU

Eu v-am ales pe voi și v-am rinduit să mergeți și roadă să aduceți. In. 15—16.

Cine știe să facă bine și nu face, păcat are. Iac. 4, 17.

Superstiția în cadrul practicilor religioase

(Urmare din pag. 1)

ne produse de spiritele celor morți. Dar banalitatea mesajelor scrise, ridicolul faptelor și atitudinilor puse pe seama spiritelor, precum și contradicțiile vădite cu ceea ce se știe despre oamenii ale căror spirite sunt invocate, toate acestea sînt realități ce infirmă concepția și pretențiile spiritiste, însuși doctrinarul spiritismului Allan Kardec, recunoaște că unele din comunicațiile date de spirite sînt „foarte vulgare, ușurele, triviale, grosolane chiar, prin care spiritul își descopere instinctele cele mai perverse” (Le Spiritisme, p. 10).

Multe din fenomenele spiritiste sînt simple produse ale fraudei, ale halucinației în grup, care explică cele mai multe fenomene spiritiste și în special pe acelea care par extraordinare și inexplicabile. Celelalte se reduc fie la hipnotism sau sugestie, fie la un produs al inconștientului, fie mai ales la patologia sufletească. (Vasilescu Emilian: Spiritismul, o primejdie religioasă, morală și socială, în „Studii Teologice”, anul V, 1953 pp. 459—465.)

Nu mai puțin reprezentat este elementul superstițios în cadrul teosofiei. Avîndu-și originea în religiile Asiei, pentru care pricină se mai numește și „neo-budism”, teosofia își concentrează doctrina în jurul *metempsihozei*, care atinge, în concepția teosofică gradul cel mai de jos și anume acela al reîncorporărilor în animale.

Cît privește sectele religioase propriu zise, trebuie să subliniem mai întîi faptul, că „*spiritul sectar (este) ireductibil de origină păgînă*”, și în consecință, de esență superstițioasă. În acestea, aspectul retrogradat al menținerii de elemente din păgînism și în general din religiile vechi, este foarte des întîlnit. Stăruința unor secte în idei religioase vechi, nepotrivite cu creștinismul, se manifestă fie prin transformarea acestuia într-o simplă fază nouă a legalismului și ritualismului formalist mozaic (iudaizantii), fie prin menținerea de concepții sau practici împrumutate din păgînism sau alte religii vechi (gnosticismul cu toate nuanțele lui, maniheismul ce supraviețuiește pînă în evul mediu, pavlicianismul care dezgroapă teoria transmigrării, bogomilismul, valdismul și altele), fie prin iconoclasmul cu prejudecăți de caracter iudaic, mohamedan și manicheic. E deajuns să spunem, de exemplu, că în evul mediu Arevurzii din Armenia adorau soarele, că Atinganii practicau astrologia, că Steingienii germani practicau idololatria adorînd pe însuși satan; că despre sectele ivite imediat după marea Reformă religioasă, un istoric bisericesc zice: se părea că reapar toate ereziile antichității și chiar cele „iudaizante”; că în veacul al XVI-lea un canonic german, Mutian Rufus, a afirmat existența unui Dumnezeu și a unei zeițe sub nume și forme deosebite: Iupiter, Soarele, Apollo, Moise sau Isus Hristos — Proserpina, Tellus sau Maria, ceea ce trebuie ținut secret ca misterele dela Eleusis; că șelarul Joh. Friedrich Roch socotea în naivitatea lui sectară, pe turci și pe păgîni ca aparținînd adevăratei Biserici, că Duhoborții admit repetarea continuă a intrupării lui Dumnezeu în credincioși. (Popescu M. Teodor: Privire istorică asupra schismelor, ereziilor și sectelor, în „Studii Teologice”, anul II, 1950, pp. 353—388).

De asemenea superstițiile — mai ales cele așa zise inofensive — se mențin în toate sectele religioase actuale (cu deosebire în cele mistice și tradiționaliste), alături sau împreună cu credințele sau practicile specifice ale acestora. Deosebit de concludentă este, în această privință, poziția doctrinală a sectei russelliste sau iehoviste, care, prin materializarea ființei divine, prin negarea sfintei Treimi și prin afirmarea arianismului, reprezintă cel puțin o apropiere

de păgînism, dacă nu chiar o cădere în mrejele acestuia.

Dar cine nu știe, că practicile religioase bazate pe superstiții dăinuiesc cu deosebire la sate, ca o consecință a împrejurărilor de viață critice prin care am trecut, împrejurări cari au îngreunat indoctrinarea (inițierea) în spiritul și concepția ortodoxă. La această împrejurare, se adaugă lipsa de cultură și împrumutul de superstiții dela alte popoare.

Prezența superstițiilor în sinul credincioșilor noștri, a stînjinit todeauna puritatea integrală a Ortodoxiei românești. Superstițiile sînt crezute și practicate atît la orașe în pătura cultă, cît și la sate în popor.

Sînt o seamă întreagă de superstiții, care — pentru caracterul lor oarecum inofensiv — trec aproape neobservate. Între acestea, pomenim: credința că numărul 13 și spargerea unei oglinzi aduc nenorocire, că vărsarea sării sau a piperului aduce ceartă, că întîlnirea unui preot sau a cuiva ce duce un vas gol, nu este de bun augur, precum și baterea în lemn pentru a evita nenorocirea, ori purtarea de amulete și măștișoare.

Mult mai grave sînt *descintecetele, farmecele și leacurile băbești* practicate în mediul satelor noastre. Urmează apoi o seamă de credințe în ștîme, strigoii, ieie, rusalii, rojdenice, vampiri, vircolaci, spiriduși ș. a., toate desfășurînd un rol nefast, pentru că strîmbă drumul drept și sănătos al vieții religioase și paralizază munca constructivă a omului.

Dar ceea ce-i și mai de condamnat, este faptul că superstiția este îngăduită sau incurajată chiar de către unii slujitori ai altarelor. Ne gîndim la citirea, în cadrul acatistelor, ingenuncherilor obișnuite sau a celor combinate cu slujirea sfintei Taine a Maslului, a biletețelor de cuprins ca acesta: „Dumnezeu să întoarcă pe Ion cu dragoste asupra Mariei” și altele asemenea, ceea ce este o jignire a lui Dumnezeu și o manifestare retrogradă, atît din punct de vedere doctrinal, cît și pastoral. De asemenea la deschiderea și citirea celei de a opta Evanghelii în cadrul Maslului. Dar și mai gravă e practica de a atinge de altar haine sau obiecte ale unei anumite persoane, cu scopul de a întemeia o căsnicie, de a consolida una existentă sau de a obține un ajutor. Ce să mai zicem de practica „lanțului Sf. Anton”, de „deschiderea pravilei” și de altele asemenea?! Prin astfel de practici sau procedee, se cultivă însăși superstiția sub forma magiei, sugestiei sau divinației.

Vlăstar al întunerecului cultural în general și al ignoranței religioase în special, superstiția trăiește din neștiință și întretine neștiința. Prin aceasta, superstițiile nasc și întretin o atmosferă de obscurantism religios, care împiedică manifestarea sănătoasă și dreaptă a trăirii religioase și propășirea acesteia, deschid cîmp larg misticismului desechilibrat și bolnăvicios.

Superstițiile sufocă, în cei ce le practică, creștinismul pur și-l împregnează cu practici păgîne. Credincioșii căzuți în mrejele superstițiilor nu mai reacționează activ la poruncile credinței și trăirii creștine, nu mai sînt capabili de creștere duhovnicească adevărată și își periclitizează grav mintuirea.

De aceea, Biserica Ortodoxă condamnă cu severitate superstițiile. Canonul 24 al sinodului din Ancira (314) și canonul 36 al sinodului din Laodiceea (pe la 343) condamnă atît superstițiile, cît și pe cei ce le practică sau îndeamnă pe alții la practicarea lor.

Această poziție a luat-o Biserica întemeindu-se pe Sfînta Scriptură, care condamnă superstițiile, ne îndeamnă să ne ferim de ele și să ținem cu toată grija și stăruința la dreapta credință.

Cele mai indicate texte biblice pentru combaterea practicilor religioase bazate pe supers

Date istorico-bibliografice

Activitatea tipografiei arhidiecezane în 1861

1. *Octoiul Mare*: „Octoih ce se zice Eli-nește Paraclitichi, tipărit... sub privegherea și cu binecuvântarea Prea Sfinției Sale Domnului Andrei barone de Șaguna, Episcop al Bisericii greco-răsăritene ortodoxe Marele principat al Ardealului... Sibiu, în Tipografia diecezană, la anul Domnului 1861, 610 p.—formatul.

Datele privitoare la tipărirea *Octoiului mare* sunt foarte puțin concludente. Într-o conferință ținută în cadrul „Asociației pentru cunoștința Patriei” în 1855 în Sibiu Iacob Rantscher vorbind despre progresul cultural al Românilor dă ca an al tipării *Octoiului mare*, anul 1855. *Telegraful Român* din 5 martie 1855 nr. 19, p. 76, împărtășind cititorilor „specificația cărților ce au ieșit și sînt sub tipar în Tipografia diecezană”, publică în lista celor tipărite deja și *Octoiul mare*, care costă atunci 7 fl. nelegat. La fel T. R. din 5 noiembrie nr. 88, p. 352 același an, menține punctul de vedere că *Octoiul* a apărut și costă 7 fl. nelegat. Popea p. 325 și Tulbure p. 44 dau ca an de apariție 1860.

Datele de mai sus cuprind numai o parte din adevăr, din punct de vedere bibliografic fiind total greșite, Biblioteca mitropolitană posedă două exemplare din *Octoiul mare* apărut la Sibiu pe timpul lui Șaguna; exemplar (Nr. 8512) tipărit numai în negru și corectat de Șaguna pe care e imprimat anul 1860 corectat 1861 cu cerneală de însuși editorul, și al doilea (Nr. 8537) din 1861, în negru și roșu, exemplarul pus în circulație, care contează din punct de vedere bibliografic.

Anul 1860 imprimat pe exemplarul întâi (8512) e anul care contează din punct de vedere al activității tipografiei. În acest an s-a isprăvit culegerea și imprimarea *Octoiului mare*. Intrucît imprimarea s-a isprăvit abia în octombrie 1860, după un obicei consacrat în activitatea tipografiilor, el conta ca realizat în anul civil 1861, an imprimat pe exemplarul al doilea ce-l avem (Nr. 8537).

Despre o ediție din 1855 conform informațiilor lui Rantscher și T. R. din 1855, nu poate fi vorba, căci o ediție atât de voluminoasă și costisitoare, de circulație relativ mică, nu se poate epuiza în decurs de 5 ani. O ediție din 1855 nu se află în nici o bibliotecă și nici în bisericile noastre. Singura interpretare ce trebuie dată datelor de mai sus este că în acel an (1855) Șaguna a dat ordin și s-a început culegerea textului *Octoiului mare*, care a întârziat mereu să apară pînă în 1860 din cauza tipării Mineelor, Bibliei și a o mulțime de alte cărți cari depășesc ca urgență *Octoiul*.

De altfel noi mai avem cazuri cînd aceeași ediție a unei cărți este înregistrată la mai multe date.

Astfel este cazul *Ceaslovului*, din 1853, cel din 1859, *Tilcul Evangheliilor*, etc.

titlul, sint: Testamentul Vechiu: Deut. XVIII, 9—14; II Regi XVII, 7; II Regi XXIII, 10; Levitic XIX, 31; Levitic XX, 27; Isaia I, 14; Testamentul Nou: Matei XXIII, 5; I Tim IV, 7; II Tim. II, 23; II Tim. III, 14; I Tim. VI. 20—21; I Cor. X, 7; Gal. I. 8. —

În fața primejdiei pe care o constituiesc superstițiile, se impune din partea Bisericii o permanentă și susținută acțiune de profilaxie antisuperstițioasă prin indoctrinarea religioasă a credincioșilor săi. Aceasta este calea cea mai necesară și mai eficace pentru înlăturarea bucurărilor celor rele ale superstițiilor din ogorul sufletesc al celor ce le practică. —

Prof. C. Sirbu

Datele greșite din punct de vedere bibliografic provin de fapt din Memoriile și Compendiul de drept bisericesc, de unde au trecut apoi la Popea, Tulbure și alții, cari neținînd cont că Șaguna urmărea în notele sale activitatea tipografiei și deci înregistra orice lucrare la data punerii în lucrare și la cea a apariției, au luat drept bune două date, cari în cazul nostru, după cum am văzut un sunt reale.

Textul *Octoiului* e tipărit pe două coloane în roșu și negru, cu caractere terția fără accente. Prima inițială e în canon bogat, florat și în roșu. Celelalte inițiale sunt tipărite tot în roșu, dar cu cicero îndoit.

La pag. 4, după prefață, reproduce o gravură, răstignirea Domnului, după nazarenul G. Jöger, lucrată în atelierul lui I. G. Flegel din Leipzig și clisee cu sf. Trelme, la primele trei glasuri între slujba de Sîmbătă seara și cea de Duminecă la Polunoșniță. În cadrul aceluiaș glas, zilele din săptămîină sunt despărțite prin fragmente de chenar, iar glasurile între ele, prin chenare groase în cari se cuprind uneori scene biblice.

Numerotare se face pe foi, nu pe pagini, cu cirilică, începînd cu foaia de titlu. Coalele, cu arabe, în josul paginei.

În prefață, din 1 ian. 1861, se arată că în timp de 11 ani tipografia a reușit să tipărească pe spesele proprii toate cărțile bisericești, afară de *Ceaslovul mare*, — zicem noi, încheind această serie cu *Octoiul mare*. Mai departe arată ce este *Octoiul*, autorii și importanța lui pentru serviciul divin și viața creștină.

Foaia de titlu e reproducă după *Octoiul mare* apărut în românește la Buda în 1846, cu binecuvîntarea mitropolitului Raiacici.

Prețul acestei frumoase realizări tehnice era de 12'50 fl. legat și 11'35 fl. nelegat. În 1864 *Octoiul mare* costa 16 fl. legat și 13 fl. nelegat.

2. „*Hirofezieriu și hurotonieriu* tipărit cu binecuvîntarea Prea Sfinției Sale Domnului Andrei, Episcopul drept credincioasei Biserici răsăritene din Ardeal”.

„...traducere prin mine din limba slavonă veche” (Compendiu..., 1868, p. XIV).

Sibiu, în Tipografia diecezană, 1861, 28×21, 24 p.

Textul cu cirilice, în negru și roșu, în chenar, numerotarea arabă. Informațiile tipiconale cu garmond cirilic, iar textul slujbei cu terția.

Bibliografierea s-a făcut după exemplarul personal al I. P. S. mitropolit Nicolae aflat în altarul catedralei mitropolitane.

3. *Catehismul mic* sau mărturisire prescurtată a religiei dreptcredincioase răsăritene, pentru trebuința tinerimei române de lege dreptcredincioasă răsăr. din toată Sf. Scriptură cules, și întărit de către Sinodul Episcopesc la anul 1774 în Karloveț ținut, acum din nou prelucrat și tipărit.

Sibiu, în Tipografia diecezană, 1861, 61 p. Textul cirilic (B. M. 13518).

4. *Istoria Biblică pentru prunci*: Ilustrată cu icoane spre folosul școalelor populare de lege greco răsăriteană. Sibiu, în tip. diecezană, 1861, 92 p. Prețul 30 cr. v. a. nelegat și 25 cr. v. a. legat. E retipărirea ediției din 1858.

5. *Bucoavnă...* 1861 (după informația prof. O. Ghibu), se află în biblioteca Mon. Sinaia.

Prețul era de 20 cr. l. și 16 nelegat.

6. *Cuvînt către poporul roman*, pentru a se ceti și pricepe de loc. Ca tantire la alegerile ablegatilor. Dela mai mulți Romani adevărați. Sibiu, 1861, Tip. diecezana. În 8° mic. 15 p. Textul cirilic.

Pentru pace și credință dreaptă

Urmare din pag. 1

diei ce o prezintă, pentru Biserică și Stat, aceia cari tulbură ordinea religioasă, cu prezentarea și critica justă a spiritiștilor și a celor ce pretind că dețin grăirea în limbi [p. 64—80], și se încheie cu îndemnul: „Urmați-l pe Hristos cel înviat din morți și propovăduit de Biserică. Lumina învierii Lui să împăraștie orice întuneric din inimile voastre și să vă călăuzească pe drumul cel drept și sănătos: drumul credinței ortodoxe străbune, muncind și ostenind în egală măsură pentru patria noastră cea cerească, ca și pentru patria noastră cea pămîntească”.

Ceea ce ne îmbie, de data aceasta, P. S. Valerian al Oradiei, în prima lucrare, este un bun îndrumător al preotului în lupta pentru pace și în acțiunea de sfătuire a credincioșilor spre o colaborare cinstită și faptică cu Statul în strădaniile lui pentru o viață mai bună. În a doua lucrare, P. S. Sa ne oferă o călăuză practică și luminată a muncii de păstrare și adîncire în poporul credincios a credinței celei drepte, precum și de ferire și de curățire a acesteia de uneltirile celor ce vor să samene neghină, rătăcirii și vrajbă în locul dreptei credințe și al păcii constructive. Ea este necesară și folositoare nu numai slujitorilor sfintelor altare, ci și fiecărui credincios conștient și dornic de a cunoaște adevărul și a se feri de rătăcirile dela dreapta credință și gata să trăiască după învățătura Bisericii, ca un bun credincios al ei și ca un bun cetățean al Patriei.

(Cf. Veress, III, p. 151).

7. *Anthorismos*, sau deslușire comparativă asupra broșurei „Dorințele dreptcredinciosului cleru din Bucovina în privința organizării canonice a diecezelor și a ierarhiei sale referințe în organismul bisericii ortodoxe din Austria” de Andrei baron de Șaguna, Episcopul Bisericii ortodoxe din Ardeal.

Sibiu, în Tipografia diecezană, 1871, în 8°, 132 p. Prefața din 1 august 1861.

(B. m. 7784 și 2872).

În 1863 cartea va apare în traducere germană tot în tipografia diecezană.

8. *Programm des Gymnasiums A. C. zu Hermannstadt und der mit demselben verbundenen Lehranstalten für das Schuljahr 1860/1. Veröffentlicht vom Direktor des Gymnasiums Josef Schneider.*

Hermannstadt, 1861, Druck der Diözesan-Druckerei, 25×20, 79 p.

(B. m. 10813/1861).

„Für die hier angeführten Geschenke, wie für den unentgeltlichen Druck dieses Programmes, welchen Seine Excellenz, der Herr Bischof der griechisch orientalischen Kirche in Siebenbürgen, Freiherr v. Schaguna, auch in diesem Jahre, wie früher, veranlasste, statten wir hiermit im Namen der Lehranstalt den wärmsten Dank ab” (p. 73).

9. *Calendarium* pe anul de obște dela Hristos 1861 întocmit pe gradurile și clima Țării ungurești, a Ardealului, Banatului, precum și a Țării României și a Moldaviei. Anul al zecelea. Sibiu, în Tipografia diecezană, 1861, 80 p. Prețul 35 cr. legat, 32 nelegat.

10. *Telegraful Român*, anul IX — 1861, apare sub redacția lui Ioan Raț, odată pe săptămîină, Joia, în 52 numere anual, în 4 pagini, numărul în 3 coloane pagină, cu tipar cirilic și tot mai mult latin.

Dimensiunea textului: 38×27.

Prețul: 4 fl. și 20 cr. v. a. pt. Sibiu, 5 fl. și 25 cr. v. a. pt. restul Ardealului; 9 fl. și 45 cr. pentru alte țări.

I. Beju

Catedrala Sf. Sofia din Chiev

„Chievul a fost mama orașelor ruse și locul de încreștinare a poporului rus” (N Glubovschi). Acest oraș sta, după cum arată descoperirile arheologice, cu mult înainte de pătrunderea creștinismului la ruși, pe o treaptă culturală înaltă și întreținea relații cu alte țări și popoare.

Creștinii au apărut la Kiev printre varegi (trib scandinav), în a doua jumătate a domniei cnezului Igor (912—945). În acest timp aflăm deci în Chiev creștini, care aveau și, cel puțin, o biserică (Sf. Ilie). Dela Igor pînă la Vladimir (980—1015), creștinii sporesc la număr, și totodată se înmulțesc și lăcașurile lor de închinare.

După cronicile vechi ruse și străine, la Chiev existau sute de biserici, în această perioadă, însă nu se cunoaște câte din ele erau parohiale sau particulare.

Pentru noi, rominii, Chievul este scump întrucît cel mai vestit așezămint de cultură teologică rusă — Academia Teologică — a fost întemeiat de un mare român, fiu de domnitor moldovean, Mitropolitul Petru Movilă. În această Academie și-au făcut studiile cei mui de seamă vlădici și teologi ai Bisericii noastre.

Mitropolitul, Petru Movilă, prin organizarea Academiei teologice din Chiev, în 1632, devine întemeietorul învățămîntului superior în Rusia, așa cum românul ardelean Nicolae Olah îl întemeiase în Ungaria în sec. XVI-lea. Petru Movilă a consolidat Biserica Ortodoxă în Ucraina și a făcut-o focar de iradiere a învățaturii ortodoxe în toată lumea. Din Academia sa odrăslî și cea dintîi școală superioară românească la mînăstirea Trei Ierarhi din Iași (1641). Iar cartea sa de învățatură, Mărturisirea Ortodoxă, este normativă în toată ortodoxia dela 1642 încoace, cînd ea a fost acceptată de soborul din Iași și apoi de patriarhii Răsăritului.

De aceea socotim că se cuvine să cunoaștem monumentele bisericesti ale Chievului. Intre aceste monumente un loc de frunte îl ocupă Catedrala Sf. Sofia.

Orașul Chiev este așezat pe un platou, întretăiat de mai multe văi. Cele mai multe din suburbiile orașului sînt așezate între afluenții Niprului. Pe culmea platoului se află catedrala la Sf. Sofia, care domină orașul.

Marea cnează Olga a ridicat la Chiev o biserică din lemn în cinstea Sf. Sofiei, dar în anul 1017 sf. lăcaș a ars. Fiul lui Vladimir, Iaroslav cel Mare sau înțeleptul (1015—1045), a desăvîrșit opera înaintașilor săi, ridicînd strălucirea Chievului pe culmi de neîntrecut. În mijlocul noului oraș, întărit, Marele cneaz construiește, din piatră, catedrala sf. Sofia, între anii 1017—1037, pe locul și în amintirea victoriei sale asupra Pe-

cenegilor (1036). El împodobește biserica cu aur, argint, pietre scumpe, vase scumpe, marmură, mozaicuri, fresce și icoane minunate, dintre care s-a păstrat mult timp icoana Sf. Nicolae.

Hramul catedralei era Sf. Sofia — înțelepciunea divină — al cărei cult era larg răspîndit pe vremea aceea în imperiul bizantin. În curînd, cultul se răspîndi și în părțile Rusiei. Astfel, la Chiev și Novgorod, în cinstea Sf. Sofiei, fură închinare mîrețe catedrale.

Autorii moderni fixează ca dată a întemeierii catedralei Sf. Sofia — anul 1037.

Aspectul actual al catedralei diferă simțitor de cel inițial. Ultimele elemente arhitectonice adăugate în sec. XVII-lea, imprimă edificiului caracterul stilului baroc ucrainian. Catedrala are azi nouă nave, treisprezece cupole, fațade, ornamente, picturi noi, etc. Cupola centrală, fiind așezată pe o turlă mai înaltă, domină ansamblul clădirii și-i dă aspectul măreț, al unei piramide monumentale. Dimensiunile catedralei, azi, sînt de 40 m înălțime, 36 m lungime și 52 m lățime.

Interiorul catedralei oferă ochiului un ansamblu recreator, stăpînit de nota de înălțime specifică arhitectonice din sec. X—XI. Spațiul din mijlocul bisericii apare puternic luminat datorită luminii care pătrunde din abundență pe ferestrele din turlă. În schimb, navele laterale și traversele zac în semiobscuritate.

Credinciosului, care vine să se închine, de cum pătrunde în interiorul catedralei, îi este atrasă privirea de imaginea impunătoare a Maicii Domnului, din absida altarului. Iconostasul fiind scund, figura Maicii Domnului apare în toată măreția și splendoarea sfințeniei ei. Icoana este lucrată în mozaic și este cel mai celebru monument pictural din veacul XI, cea mai frumoasă piesă artistică a catedralei Sf. Sofia.

Statura înaltă de 5 m, în atitudine de rugăciune, a Maicii Domnului, stăpînește întreaga biserică și umple sufletele credincioșilor cu sentimentul evlaviei și încrederii.

Pictura în mozaic este completată cu numeroase picturi a fresco, datînd din sec. XI. Ele au fost reîncute în a doua jumătate a veac. XIX. Sînt 26 imagini mixte și 326 chipuri individuale. Ele reprezintă scene din Evanghelie și din viața Maicii Domnului, al cărei cult a pătruns, mai ales după luptele iconoclaste, atît în cultul liturgic, cît și în iconografie, în arta manuscriselor și în pictura murală.

Monumentala catedrală a Sf. Sofiei din Chiev, constituie un simbol în arta veac. XI, imbinînd genial plastic autohton cu stilul bizantin și armonizînd simțirea religioasă cu pretențiile artistice.

Chievul, mama orașelor rusești este locul

Pentru îngrijirea culturilor agricole

Campania însămînțării de primăvară s-a încheiat cu succes. Cu aceasta însă nu s-a făcut decît primul pas către recolte bogate, ce le așteptăm. Căci dacă plantele, odată răsărite vor fi lăsate la voia întâmplării, înăbușite de buruieni și atacate de alți dușmani, ele nu vor rodi decît foarte slab. Culturile de grâu, porumb, floarea soarelui, sfeclă, etc., trebuiesc îngrijite, apărate de buruieni și ajutate să crească viguroase, ca să rodească cu adevărat. Recolta atîrnă în mare parte de felul cum se vor desfășura muncile de îngrijire a culturilor agricole. Aceste munci trebuiesc îndeplinite după regulile agrotehnice cele mai avansate, extinzînd pretutîndeni experiența agricultorilor fruntași.

O mare însemnătate are începerea lucrărilor de îngrijire la timpul cel mai potrivit. Lanurile de grâu, orz, ovăz, secară trebuiesc plivite ori de cîte ori apar buruienile. Indată ce culturile au răsărit, trebuiesc completate golurile, ca să nu rămînă în lanurile noastre nici un loc gol. Indată ce plantele au răsărit trebuie să se facă prașila primă a lor. Și prașilele trebuiesc făcute de cîte ori apar buruienile. Fiecare prașilă în plus aduce un spor de recoltă de 200—300 kg. la h. Deasemenea importante sunt: răritul, polenizarea artificială ș. a.

Cel ce au aplicat anul trecut lucrările de îngrijire a culturilor agricole, aplicînd metode agrotehnice înaintate, au obținut recolte cu mult mai bogate decît cei ce nu le-au aplicat.

Deci, pentru a obține o recoltă bogată, țărănimea muncitoare trebuie îndrumată să aplice întru totul regulile agrotehnice de îngrijire a plantelor de cultură. Este aceasta o lucrare, la care trebuie să colaboreze și preoțimea, prin pildă și cuvînt, îndeplinind astfel datoria sa patriotică.

Să nu rămînă nici un metru patrat din culturile existente nelucrat după regulile agrotehnice: aceasta e porunca perioadei de îngrijire a culturilor agricole. Numai astfel vom asigura o recoltă bogată, prin care se ridică nivelul de trai al poporului muncitor, se întărește patria și frontul păcii devine tot mai puternic.

sfînt prin amintirile mărețe ale Rusiei vechi. Aici, pentru prima dată, au răsărit zorile credinței creștine peste pămîntul Rusiei Chieviene. În valurile Niprului pe timpul marelui cneaz cel întocmai cu apostolii, Vladimir, s-a încreștinat în numele lui Hristos, populația chieviană.

Cel mai de preț monument istoric al Chievului, ce ni se păstrează pînă în zilele noastre, de sigur, cu oarecari modificări, este monumentala biserică de piatră a Sf. Sofiei, zidită sub Iaroslav cel Înțelept. — Această biserică a fost catedrala întregului pămînt rus. Ea domina prin măreție și frumusețe, căci clitori ei n-au cruțat nimic pentru zidirea și înfrumusețarea ei, lucru despre care ne vorbesc clar rămășițele pereților de răsărit al Sf. Altar, diferite coloane, picturi și icoane sfinte, ce se păstrează pînă în zilele de azi. Biserica este unul din monumentele de vază ale sec. XI, și este foarte mult cercetată de credincioși și pelerini.

Cu drept cuvînt Chievul a fost numit de popor „Ierusalimul pămîntului rusec”.

Momentele importante, care vădesc o prietenie de veacuri între poporul rus și român, sînt, dealtfel, îndeajuns de cunoscute.

De aceea, e bine să cunoaștem aceste mărețe monumente de artă, întrucît mîrturisim aceiași credință, am păstrat aceleași tradiții și obiceiuri, și mai mult, sîntem pătruși de aceleași sincere sentimente de prietenie, omenie și dragoste de pace.

Pr. C. Pistru